

Programansvarig: Martin Holmberg
Lindholmen Science Park
Datum: 2025-05-20

RAPPORT
2025:1
Forum för demokratisk kommunikation

”Problemet är att hot och hat och desinformation fungerar”

Kunskaper och lärdomar från Forum för demokratisk kommunikation 2024

Forum för demokratisk kommunikation är en nationell satsning för att stärka kunskaper och motståndskraft mot desinformation och otillbörlig påverkan som hot och hat. Syftet är att värna demokratiskt deltagande och utövande, och i fokus är tre målgrupper: beslutsfattare, forskare och journalister. Denna rapport är en sammanfattning av aktiviteter och insikter från forumets första år 2024. Den bygger på intervjuer med föreläsare och deltagare, och intervjuerna förmedlar hur påverkanskampanjer, desinformation och hot och hat påverkar samhället på olika sätt, och hur målgruppernas motståndskraft kan stärkas.

Innehåll

Medier & demokratis rapporter	3
Demokratin utmanas – utifrån och inifrån	4
Bi Puranen: Värderingars roll för stärkt motståndskraft	6
Linda Corsvall: Socialstyrelsens lärdomar av LVU-kampanjen	9
Inas Hamdan och Camilla Sylvan: “Problemet är att hot och hat och desinformation fungerar”	12
Oscar Björkenfeldt: Digitala kränkningar leder till självcensur	15
Tankar om Forum för demokratisk kommunikation	18
Bokmässan 2024	20
Referensgrupp	22
Forum för demokratisk kommunikation 2025	23
Tidigare rapporter från Medier & demokrati	24
Kontakter	25

Medier & demokratis rapporter

Den historiskt snabba utvecklingen av informations- och medielandskapet innebär både möjligheter och utmaningar. En kärnfråga är hur demokratin påverkas. Medier & demokrati vid Lindholmen Science Park stimulerar spjutspetsprojekt för forskning och innovationer – just inom gränssnittet medie- och demokratiutveckling.

Programmet har även en nyckelroll för att sprida kunskaper och publicerar därför regelbundet aktuella rapporter. Denna rapport är en sammanfattning av aktiviteter och insikter under 2024 inom satsningen *Forum för demokratisk kommunikation*. Rapporten är skriven av Frida Dam Bergstedt, projektledare på Medier & demokrati, och bygger i huvudsak på intervjuer med föreläsare och deltagare på forumets två konferenser under 2024. Rapporten ger en bild av hur påverkanskampanjer, desinformation och annan otillbörlig påverkan, som hot och hat, påverkar samhället på olika sätt – och hur motståndskraften kan stärkas.

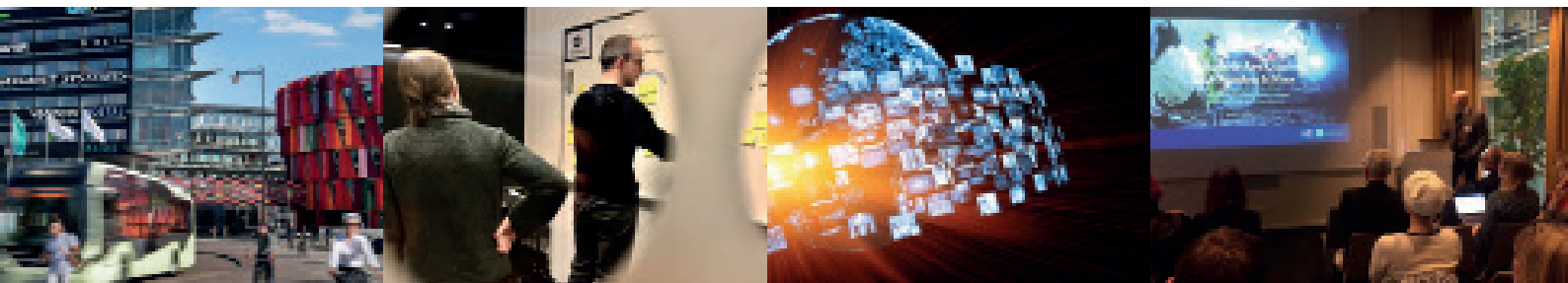
Forum för demokratisk kommunikation har tre målgrupper i fokus: beslutsfattare, forskare och journalister. Syftet är dels att bidra med nya insikter och ge målgrupperna möjlighet att dela erfarenheter och kunskaper, dels att skydda och värna demokratiskt deltagande och utövande. Utöver samverkan och aktiviteter öppnar forumet för ny forskning för att öka samhällets kunskap inom området. *Forum för demokratisk kommunikation* genomförs med medel från Myndigheten för psykologiskt försvar.

Medier & demokrati är en nationell, neutral samverkansplattform för tillämpad forskning och innovation med fokus på att stärka medielandskapet och demokratin. Genom att samla aktörer från olika sektorer utforskas nya strategier och metoder för att möta både aktuella och framtida utmaningar och möjligheter. Plattformen verkar inom tre huvudområden:

- Forsknings- och innovationsprojekt
- Nationella och internationella satsningar och nätverk
- Spridning av nya kunskaper och tillämpningar

Läs mer: medierochdemokrati.lindholmen.se

Martin Holmberg, programansvarig
martin.holmberg@lindholmen.se

Lindholmen Science Park i Göteborg är en världsledande samverkansmiljö inom områdena mobilitet, AI och media. Den erbjuder en neutral arena där näringsliv, akademi och myndigheter tillsammans driver innovation för samhällsutveckling. I 25 år har Lindholmen Science Park varit med och skapat framgångsrika samarbeten på regional, nationell och internationell nivå.

Läs mer: lindholmen.se

Demokratin utmanas – utifrån och inifrån

Robert Olsson om forumets bakgrund och behovet av att mötas

Forum för demokratisk kommunikation är en plattform där samtal förs med och mellan yrkesgrupper som bär upp demokratin i sin vardag: journalister, forskare, beslutsfattare och andra nyckelaktörer. Här byggs motståndskraft genom samverkan, kunskap och gemensam reflektion.

Startskottet för forumet kan med lite perspektiv spåras tillbaka till konferensen *Future of Journalism* i Cardiff 2017. Det var ett drygt år in i Donald Trumps första presidentperiod. Amerikanska forskare berättade om pågående studier kring ”deepfakes”, medvetna attacker mot etablerade medier och hur ny teknik användes för att manipulera offentligheten.

För Medier & demokrati väckte detta en fördjupad diskussion om mediernas roll – men också ett behov av att bredda vår horisont. Resultatet blev *Future of Democracy*, ett initiativ där ledare och beslutsfattare från olika sektorer bland annat samlas för att diskutera hur Sverige kan moderniseras med hjälp av teknik, utan att tumma på demokratiska värden.

I takt med att omvärldsläget förvärrades blev det tydligt att nya former för samtal och samarbete krävdes. Medier & demokrati initierade projekt där vi knöt samman mediehus med bibliotek, redaktioner med civilsamhället – som Lottakåren – för att utforska hur fler röster och perspektiv kan fångas i områden med svag redaktionell närvaro. Vi engagerade oss också i att samla och sprida kunskap om ungas medievanor.

Samtidigt började vi allt oftare tala om journalistik och kommunikation i relation till kris och krig, om hat och hot riktat mot offentliga personer. Detta blev en återkommande tematik i våra

nätverk – och en direkt spegling av vår samtid.

När vi inledde dialog med Myndigheten för psykologiskt försvar föll bitarna på plats. Ur samtalen växte *Forum för demokratisk kommunikation* fram, med syftet att stärka motståndskraften hos yrkesgrupper som är avgörande för demokratins funktion.

För faktum är att dessa grupper – beslutsfattare, forskare och journalister – i allt högre grad utsätts för påverkanskampanjer, desinformation, hat och hot. Samtidigt vilar vår demokrati på öppenhet, yttrandefrihet och fri åsiktsbildning. För att detta ska fungera krävs att de som verkar i demokratins tjänst kan utföra sina uppdrag utan rädsla eller begränsningar.

Forumets uppgift är att:

- Synliggöra konsekvenserna av attacker mot demokratinära yrken
- Samla och sprida erfarenheter från drabbade grupper
- Inspirera och bidra till ny forskning och kunskapsutveckling

Att försöka manipulera opinionen är inget nytt – propaganda har i alla tider varit ett verktyg för maktutövning. Men i vår tid har spelplanen förändrats. Internet har demokratiserat tillgången till kommunikation – men också till manipulation.

Genom sociala medier, AI och globala desinformationskampanjer har nya aktörer, ofta med statlig uppbackning, fått möjlighet att påverka samhällsdebatten i det dolda.

Medborgaren har gått från att betraktas som en enhetlig grupp till att bli en uppkopplad och sam-

mankopplad individ. Samtidigt har traditionella medier försvagats som samhällets gemensamma torg, och förtroendet för institutioner har blivit alltmer polariserat. Detta försvårar möjligheten för demokratiskt valda att kommunicera, samla och ena.

Här har *Forum för demokratisk kommunikation* en viktig roll. Tillsammans med andra initiativ vill vi bygga ett gemensamt motstånd mot krafter som försöker devalvera det demokratiska samtalet. Vi samlar dem som står i frontlinjen – för att stå stadigare tillsammans.

*Robert Olsson,
Styrgruppsordförande
Medier & demokrati*

Forum för demokratisk kommunikation 2024

Denna rapport är en sammanställning av erfarenheter och perspektiv som delats inom *Forum för demokratisk kommunikation 2024*.

Under året har två konferenser ägt rum:

- På Jonsreds herrgård, maj 2024
- På Lindholmen Science Parks kontor i Stockholm, november 2024

Forum för demokratisk kommunikation arrangerade även fyra scensamtal och ett seminarium under Bokmässan i Göteborg. Läs mer om dessa på sidan 20.

Värderingars roll för stärkt motståndskraft

Sverige sticker ut på den globala värderingsskalan

Forum för demokratisk kommunikation ska bidra till att öka motståndskraften mot påverkan som kan underminera demokratin. Bi Puranen, generalsekreterare för World Values Survey, menar att en stärkt motståndskraft, och en stark demokrati, grundar sig i frågor som jämställdhet och autonomi. Frågor där Sverige och de nordiska ländernas värderingar sticker ut.

– Vi är avvikarna i världen, säger hon.

World Values Survey är ett forskningsnätverk som mäter människors värderingar världen över. Undersökningarna görs i ett hundratal länder, motsvarande 90 procent av jordens befolkning, där lokala forskare genomför intervjuer med ett representativt urval av befolkningen.

Undersökningarna startade 1981 och görs i vågor där en ny våg påbörjas vart femte år, nu är man inne på våg nummer åtta. De omfattande resultaten finns tillgängliga för alla på WVS hemsida (www.worldvaluessurvey.org). De används av allt från forskare och i skolundervisning till myndigheter och regeringar världen över.

Frågorna som ställs spänner över en rad ämnen och är nära 300 till antalet, många är återkommande så man kan se utveckling över tid. Svaren kan sedan korsas och analyseras mot varandra.

– Mycket handlar om stora generella frågor som synen på frihet, frågor om tillit, och förtroende för olika samhällen, säger Bi Puranen, forskare i ekonomisk historia, som varit generalsekreterare för World Value Survey sedan 1996.

Motståndskraft, menar Bi Puranen, stärks inom många olika områden.

– Du kan till exempel titta på hälsolitteracitet, vad kan människor om sig själva och sin kropp? Det kan till exempel stärka motståndskraften om kvinnor själva känner att de kan välja om de vill gifta sig, få barn eller om de vill göra abort. Människor som har en stark motståndskraft kan bevaka sina rättigheter vilket i sin tur är kopplat till demokrati, säger hon.

Bi Puranen.

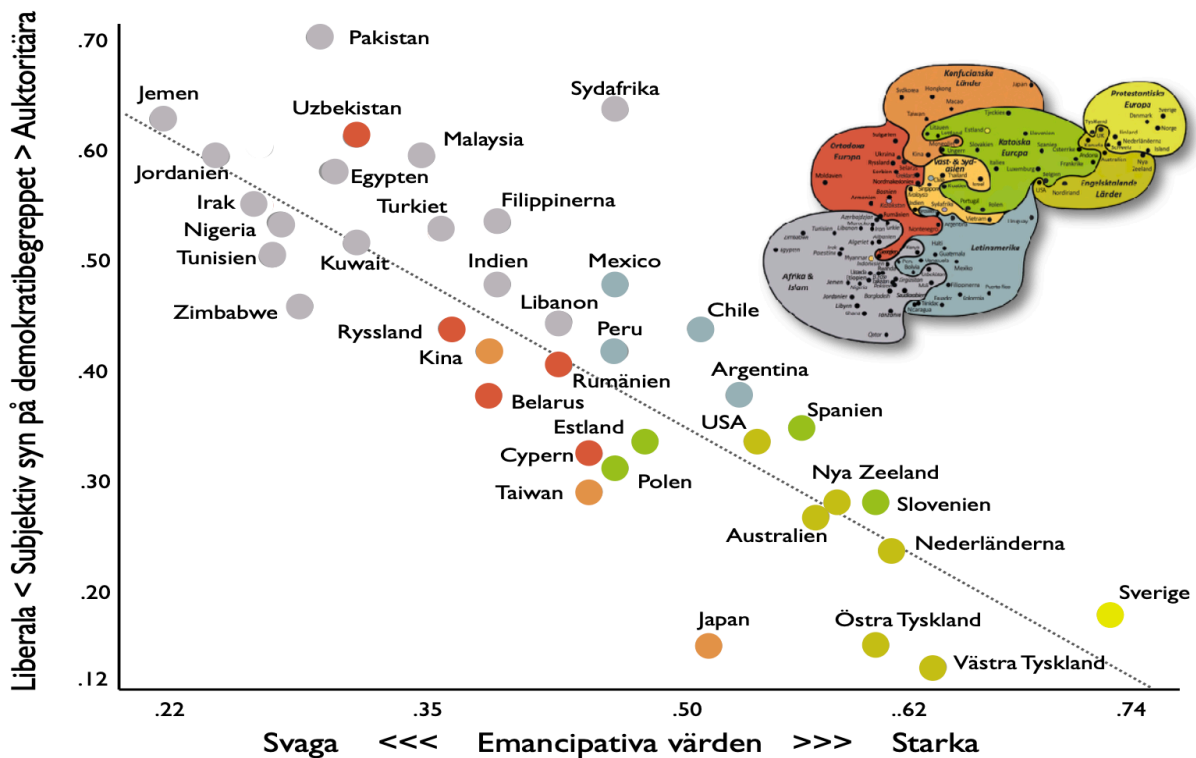
En tydlig koppling mellan demokrati och stärkt motståndskraft är emancipativa värderingar, EVI.

I World Values Survey mäts EVI med fyra index: autonomi, jämställdhet, att göra egna val (choice) och att göra sin röst hörd (voice). Frågor som ställs för att mäta detta är till exempel “Vill du att ditt barn ska utvecklas till att bli självständig och kreativ eller vill du prioritera disciplin och lydnad?”, “Ska män ha företräde till jobb, universitetsutbildning och politiskt ledarskap framför kvinnor?”, “Har individen rätt att själv bestämma om till exempel homosexualitet, abort, skilsmässa?”, “Ekonomisk tillväxt och starkt försvar – eller frihet att påverka sin arbetsplats, när-samhälle och regering?”.

Ett tydligt resultat av World Values Surveys mätningar visar på en stark korrelation mellan ett högt EVI och en stark demokrati.

– Samhällen som är auktoritära har låga emancipativa värden, medan samhällen som är starka på EVI har en stark demokrati. När vi tittat på vad som orsakar vad så ser vi att de emancipativa

Emancipativa värderingar grundläggande för demokratin

Källa: WVS och Kirsch & Welzel, *Democracy Misunderstood* som mäter i vilken grad respondenterna stödjer en definition av demokratibegreppet som inbegriper militärt eller religiöst styre och/eller lydnad mot makthavare

Bild: World Values Survey

värderingarna är den drivande kraften. Ett starkt samhälle med starkt EVI skapar en stark demokrati, säger Bi Puranen och fortsätter:

– Vill man säkra demokratisk utveckling, höja motståndskraften, så är det viktigt att man påverkar de emancipativa värderingarna.

Bi Puranen lyfter ett exempel om flerbarnstillägg, alltså att man i Sverige får mer bidrag ju fler barn man har.

– Det ser ut som en oskyldig liten fråga, man behöver hjälpa människor som har många barn och det kanske leder till att man ökar födelse-talen lite grann. Men i verkligheten, när du ställer konkreta frågor till människor, så ser du att flerbarnstillägget fungerar som en kvinnofälla. Vad som händer i familjen är att man börjar titta på hur mycket mer man får i stöd, då ska kvinnan försvara varför hon hellre vill arbeta eller studera än att skaffa ytterligare barn. Här syns motståndskraften nere på köksbordet.

Hur lagar och regler ser ut påverkar alltså i hög grad de emancipativa värdena. Ett annat exempel är synen på arbete.

– Vi undersöker till exempel påståendet “Om mamman arbetar heltid så lider barnen”. Det är en intressant fråga, för vem vill att ens barn ska lida? Där måste man gå in och titta på hur synen på arbete i förhållande till familjen ser ut. I Sverige har vi framgångsrikt under lång tid arbetat med de frågorna, inte minst genom förskolereformen.

Mätningarna av EVI visar också att just Sverige är ett extremt land rent värderingsmässigt. Medan majoriteten av Europas länder ligger någonstans runt mitten så har Sverige, tätt följt av andra nordiska länder, extremt höga EVI-värden.

– Vi är avvikarna i världen. En konsekvens av det är ju att vi fått en motsättning vad gäller migration. Med migranterna kommer det in värderingssystem som är helt annorlunda än våra, och

då vet vi inte alltid hur vi ska förhålla oss till det, säger Bi Puranen.

Det är alltså en total synk mellan högt EVI och liberala demokratier världen över. Men just nu minskar andelen länder som kan definieras som liberala demokratier, fler och fler länder går från att vara liberala demokratier till att falla över åt det auktoritära hållet, vilket också speglas i EVI-värdena.

– Vi har en skrämmande utveckling idag att demokratin ifrågasätts, man ser det inte som ett optimalt styrmedel i många delar av världen.

Det finns också ett dilemma i att många människor uppfattar auktoritära värderingar som demokratiska, de tror att de lever i en demokrati fastän de i själva verket lever i auktoritära sam-

hällen med väldigt lite utrymme för demokrati, förklarar Bi Puranen.

– När du ställer frågan övergripande om de anser att det samhälle de lever i är demokratiskt så svarar folk ja, men när man sedan bryter ner det till enskilda frågor kommer en annan bild fram.

Hela demokratidiskussionen fallerar ju om vi har olika definitioner av vad som är en demokrati, hur hanterar vi det?

– Genom att mäta på indikatorer som man är överens om, det är därför forskning är så viktigt. Man kan inte bara tro och tycka, man måste mäta. Evidens är nyckelordet, därför är våra data tillgängliga så att envar kan kontrollera riktigheten i de slutsatser som dras. ■

Bi Puranen

Intervjuad: 24 april 2025

Titel: Generalsekreterare, World Values Survey

Deltagande i Forum för demokratisk kommunikation: Höll föreläsningen "Hur stärker vi svensk motståndsrörelse? - om Sveriges position på den globala värderingsskalan" på konferensen i Stockholm i november 2024.

Sammanfattning:

- Det finns en tydlig koppling mellan en stark demokrati och starka emancipativa värden. Emancipativa värden mäts i fyra index: autonomi, jämställdhet, att göra egna val (choice) och att göra sin röst hörd (voice).
- Vill man säkra demokratisk utveckling, höja motståndskraften, så är det viktigt att man påverkar de emancipativa värderingarna.
- Sverige är avvikare i ett internationellt perspektiv vad gäller emancipativa värden, medan majoriteten av Europas länder ligger någonstans i mitten ligger vi långt ut på kanten.

Socialstyrelsens lärdomar av LVU-kampanjen

Så utvecklades nya arbetssätt för att bemöta desinformation

Under 2022 briserade det som kom att kallas LVU-kampanjen, den mest omfattande påverkanskampanj Sverige har mött. Måltavlan var socialtjänsten. Linda Corsvall, kommunikationsdirektör på Socialstyrelsen, delar med sig av hur situationen hanterades och vilka tre områden som myndigheten upptäckte att den behövde stärka.

I slutet av 2021 upptäckte Socialstyrelsen att felaktiga rykten, som att Sverige kidnappar muslimska barn, började få stor spridning i sociala medier. Eller, Socialstyrelsen upptäckte det inte själva, eftersom ryktena spreds i arabiska kanaler och plattformar som de inte bevakade. De fick istället larm från Myndigheten för psykologiskt försvar och Svenska institutet som i sin omvärldsbevakning hade snappat upp ryktena.

Det som spreds var framförallt filmer på omhändertagande av barn där arga och ledsna föräldrar berättar att de blivit orättvist behandlade. Det som inte framgår i filmerna är bakgrunden till varför barnen omhändertas, att det är på grund av att det funnits oegentligheter i familjerna.

Kampanjen spreds av internationella aktörer men även nationellt fanns ett stort engagemang som bidrog till ryktesspridningen och som interagerade med de internationella aktörerna. Huvudnarrativet var att Sverige är islamfientligt och att muslimska barn kidnappas, inom ramen för lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU), för att placeras i kristna hem.

Framgångsrika desinformationskampanjer grundar sig ofta i frågor där det finns ett korn av sanning att spinna vidare på. Det finns ingen sanning i att muslimska barn kidnappas för att placeras i kristna hem, men att barn kan omhändertas är sant och att föräldrar kan uppleva det som orättvist är också sant.

– Människors upplevelser är sanna och de får ju finnas. Socialtjänsten gör ju också fel ibland och det behöver man också vara väldigt noga med att säga. Det svåra är att vi ofta blir bemötta

Linda Corsvall.

med de här personliga historierna istället för att man försöker förstå när vi berättar om hur socialtjänsten ska fungera, säger Linda Corsvall.

När kampanjen fick fart i början av 2022 var det tydligt att Socialstyrelsen, som har i uppdrag att stödja socialtjänsten, behövde agera.

– Vi behövde se till att alla 290 kommuner hade uppdaterad information på olika språk. Man mötte nu målgrupper som behövde få förklarat för sig hur vår lagstiftning kring LVU fungerar, det är något vi varit dåliga på att informera kring tidigare eftersom det är en intern process. Men här blev det viktigt att förklara hur processerna ser ut, hur besluten fattas, att de görs i domstol och så vidare, säger Linda Corsvall.

Socialstyrelsen såg också ett behov hos socialtjänsten av att kunna möta upp ryktena. De har därför skapat ett omfattande informationsmaterial för att socialtjänsten, men även trossamfund och civilsamhället, kan vara ute och prata pedagogiskt om frågorna. De har även ökat närvaron

Socialstyrelsen har tagit fram animerade videor på flera olika språk som förklarar socialtjänstens arbete. Bilder från socialstyrelsen.se

i sociala medier där de sprider filmer om hur socialtjänstens arbete fungerar och bemöter kommentarer i kommentarsfälten. De har också svarat på frågor som sprids i egna kampanjer, både på svenska och arabiska.

– Till exempel gick det rykten om att om man får en orosanmälan så betyder det att barnen är på väg att bli omhändertagna, vilket inte stämmer. En orosanmälan är något som föranleder ett första samtal där socialtjänsten vill ge stöd till familjen.

Ytterligare en åtgärd som Socialstyrelsen vidtagit för att stå bättre rustade för liknande situationer är att utveckla en omfattande omvärldsbevakning.

– Tidigare hade vi varken arabisktalande personal eller en omvärldsbevakning på flera språk. Nu har vi anställt arabisktalande personal och satt upp en omvärldsbevakning som följer vad som sägs och vilka frågor som sprids på olika plattformar.

Omvärldsbevakningen görs av en extern byrå. Det som byrån fångar upp i olika kanaler analyseras sedan av Socialstyrelsen i möten med Myndigheten för psykologiskt försvar och Svenska institutet för att skapa en gemensam lägesbild och kunna dra gemensamma slutsatser.

– På det sättet får vi en ganska heltäckande bild av vad som händer, säger Linda Corsvall.

Egentligen är det inte så viktigt att omvärldsbevakningen sker just hos Socialstyrelsen, menar Linda Corsvall. Hon ser istället en möjlighet att samverka mer med andra myndigheter framöver.

– Jag tror att sektorsansvariga myndigheter skulle kunna ha en gemensam sådan omvärldsbevakning nu när vi bygger upp det civila försvaret. Men så som systemet ser ut just nu så har MPF sitt uppdrag att titta på det psykologiska försvaret utåt och att de sakkunniga myndigheterna ska ta ansvar för sitt eget område. Men jag tror vi kommer ha en diskussion framåt om hur vi kan göra det på ett smartare och mer effektivt sätt.

Linda Corsvall har en bild av att Socialstyrelsen och socialtjänsten nu, i och med satsningar på information, samtal och omvärldsbevakning, har bättre beredskap för desinformation som sprids om dem.

– Om man inte hundra procent tror på de här ryktena så är det viktigt att man ska kunna hitta rätt information, det har vi verkligen lyckats med. Sen har vi kanske inte lyckats nå de personer som har den här bilden och kanske egna dåliga erfarenheter, där tror jag det är svårt för oss att nå fram med kommunikationskampanjer.

En utmaning som de fortfarande tampas med är att hitta ambassadörer. Eftersom bilden av socialtjänsten har blivit väldigt negativ, och eftersom det är till viss del starka och hotfulla krafter som ligger bakom desinformationskampanjen, är det svårt att få personer som har en annan och mer positiv bild av socialtjänsten att kliva fram och berätta om den. Även inom organisationen är det svårt att hitta talespersoner.

– Ryktena som sprids är baserade på känslor, man blir väldigt tagen av videor på omhändertagna barn och ledsna föräldrar. En utmaning är att vi inte kan bemöta det på samma sätt. Vi har istället gjort mycket animerat och förklarande innehåll som kanske inte riktigt bemöter det behov som egentligen finns, säger Linda Corsvall och fortsätter:

– Eftersom socialtjänsten sedan tidigare har ett lågt förtroende i den målgruppen de behöver nå, vilket den här kampanjen har spätt på, så finns det också en utmaning i att man som organisation ska berätta vad som är rätt och fel när de här personerna redan från början inte litar på oss. Därför behöver man också personer som redan har ett förtroende i målgruppen och som litar på socialtjänsten som kan ta det här arbetet vidare.

Just nu är kampanjen och ryktesspridningen lågintensiv, men ibland dyker ryktena upp.

– Vi börjar se en positiv trend där personer på sociala medier tagit på sig en form av samhällsin-

formationsbärande roll som förklarar socialtjänsten. Men förtroendeglappet finns fortfarande kvar, särskilt i vissa kommuner, och det kommer ta lång tid att överbrygga.

Vad är de största utmaningarna som du ser just nu, utifrån ditt perspektiv, med desinformation, påverkanskampanjer och hot och hat?

– Att det är väldigt enkelt att skapa en stor massa av felaktig information idag. Dels på grund av spridningsmönstret på sociala medier, är man en person med många följare kan man sprida väldigt mycket väldigt fort, dels att man exempelvis med hjälp av AI kan paketera om information väldigt fort och få det att se ut som information som kommer från medier eller liknande.

– Den andra stora utmaningen är att vi behöver se till att vi har ett samhälle där befolkningen vet vilken information man ska lita på. Det krävs att det finns någon form av grundkunskap hos oss. Många barn och unga får sina nyheter på sociala medier och därför finns det ett behov av att exempelvis myndigheter och mediehus finns där också, samtidigt har vi sociala mediekanaler med kommersiellt ägandeskap. Det går inte riktigt ihop. Är vi inte där finns det en risk att det blir tomt, att vi inte når ut med information och inte tillräckligt fort. Då finns en stor öppning för spridning av desinformation. ■

Linda Corsvall

Intervjuad: 11 april 2025

Titel: Kommunikationsdirektör på Socialstyrelsen

Deltagande i Forum för demokratisk kommunikation: Höll en presentation om LVU-kampanjen på konferensen på Jonsereds herrgård i maj 2024. Höll ytterligare en presentation om Socialstyrelsens viktigaste lärdomar efter påverkanskampanjen, på konferensen i Stockholm i november.

Sammanfattning: Några av Socialstyrelsens viktigaste åtgärder efter LVU-kampanjen:

- Sätta upp en egen omvärldsbevakning som fångar upp vad folk pratar om på olika språk på olika plattformar.
- Anställa arabiskttalande personal.
- Ta fram ett omfattande informationsmaterial för att bemöta falska rykten, både på sociala medier och i samtal med människor.

”Problemet är att hot och hat och desinformation fungerar”

En prisad granskning om desinformationskampanj mot Sverige, och allvarliga hot och hat. Inas Hamdan, reporter på Sydsvenskan, har erfarenhet av båda.

2023 granskade Inas Hamdan, nu 25 år, med hjälp av AI hur den arabiska delen av Al Jazeera rapporterade om Sverige. Granskningen visade att det globala mediebolaget drev ett tydligt narrativ om att Sverige är ett land som uppmuntrar till koranbränningar, som kidnappar muslimers barn och ger dem till homosexuella, och att turkiska staten var med och spred detta i samarbete med bland annat arabiska medier. För granskningen vann Inas Hamdan Stora Journalistpriset i kategorin Årets förnyare.

– Rykten om att socialtjänsten kidnappar muslimska barn har varit utbredda i många utsatta områden under väldigt lång tid. Men som arabisktalande och bekant med den här världen kunde jag se att det var någonting annorlunda som skedde. Det trappades upp och blev allt mer omfattande, säger Inas Hamdan.

Sydsvenskan försökte skildra detta vid flera tillfällen men uppfattade det som svårt eftersom det krävdes mycket förståelse för hur ryktena sett ut tidigare, hur det hade normaliserats under en lång period och att det nu även var externa aktörer inblandade. Tidningen bestämde sig för att ta ett större grepp på frågan. Valet föll på att granska Al Jazeera Arabic och hur de rapporterar om Sverige.

– Med hjälp av AI kunde vi se Al Jazeeras narrativ svart på vitt, säger Inas Hamdan.

I samband med granskningen blev Inas Hamdan inbjuden att intervjuas i en nyhetssändning live på Al Jazeera Arabic. En intervju som byggde på falska påståenden och en felaktig dubbnings av ett tal av statsminister Ulf Kristersson. Inas Hamdan fick kämpa i motvind med att försöka förklara hur det svenska systemet fungerar, men nådde inte fram.

– Det var verkligen ett superhårt narrativ om

att Sverige uppmuntrar till koranbränningar, att Sveriges ekonomi kommer kollapsa och att de måste fortsätta sätta press på Sverige tills vi böjer oss.

Knappt hinner granskningen av Al Jazeera publiceras innan Inas Hamdan, som har en vanlig reportertjänst på Sydsvenskans Malmöredaktion, börjar rapportera om demonstrationerna som följde efter 7 oktober 2023, då Hamas attackerade Israel och kriget mellan Israel och Hamas utbröt. Som arabisktalande var det en självklarhet för henne att rapportera om demonstrationerna och den helt speciella situationen som uppstod i Malmö.

Kort efter 7 oktober började hoten mot Inas Hamdan strömma in på sociala medier.

– Det var fascinerande, det var en 180 graders vändning. Jag märkte det direkt i tonen. Vi skildrade demonstrationerna rakt av med personer som var emot Hamas, personer som var för Hamas, folk som var rädda och folk som var superglada. Jag har erfarenhet av att rapportera om Palestinafrågan sedan tidigare men aldrig har reaktionerna varit så starka.

Inas Hamdan har, tillsammans med kollegor från Sydsvenskan, granskat den propalestinska rörelsen i Malmö. Under 2024 gjordes till exempel en granskning av slagord under demonstrationer som visade att slagorden på arabiska ofta stöttade terrorstämplade Hamas, medan de på svenska var mer neutralt hållna.

Rapportering om Palestinarörelsen har lett till att Inas Hamdan med sitt arabiska ursprung av vissa ses som en förrädare.

Den första polisanmälan om hot gjorde hon i november 2023, den handlade om attacker på sociala medier. Inas Hamdan visste redan då att det troligtvis skulle trappas upp.

– Jag tror jag började prata med mina chefer några månader efter det, sen blev det värre och värre.

Personer med våldsamt förflutet lade upp inlägg som gick virala på sociala medier och som

hängde ut Inas som farlig. Ganska snart bestämde redaktionen att Inas Hamdan inte längre kunde rapportera fysiskt från demonstrationerna utan istället skickades andra reportrar. Men upptrappningen av hoten fortsatte ändå. Inas Hamdans familj blev kontaktade flera gånger med syfte att stoppa hennes rapportering. På gatan kunde hon bli stoppad av personer hon inte kände som sa saker i stil med “det du gör är bra, men folk snackar om att de vill skada dig, mitt råd är att du slutar med det du gör”. Hon har fått digitala dödshot och vid flera tillfällen upplevt att personer i Palestinaörelsen skrikit på henne på stan.

Det mest uppmärksammade var när 15-20 personer samlades utanför hennes bostad, ropade hotfulla saker och hotade att de skulle komma tillbaka. I skrivande stund har en man åtalats för ofredande mot Inas Hamdan efter händelsen.

Inas Hamdan har generellt en hög tolerans kring hatet som riktas mot henne, men det här har gått för långt.

– Jag har återkommande och under lång tid fått hat från båda håll, alltså både från personer som förväntar sig att jag ska vara lojal med min egen grupp och från personer som hatar mig för att de menar att jag är värd mindre som rasifierad och kvinna. Det har jag räknat med sedan dag ett och har aldrig riktigt brytt mig. Men det är någonting som ändrats i det här som gör att jag blir rädd. Och när jag blir rädd har det gått över en gräns, säger hon.

– Jag har inte gått ut på helger under ett år nu. Jag stannar hemma. Jag vet att personer kommer att agera hotfullt mot mig om jag går ut på min gata.

Hon berättar att rädslan går ut över jobbet och att hon mot sin vilja börjat självcensurera sig.

– Problemet är att hat och hot och desinformation fungerar. Det är en effektiv metod för att stoppa den fria journalistiken. Det säger jag sällan i intervjuer eller när jag talar och så, varför skjuta mig själv i foten? Men det fungerar faktiskt jättebra. Nu för tiden tänker jag igenom ett uppslag en, två, fem, tio gånger innan jag bestämmer mig för att skriva om det eller inte. För jag vet att det kommer drabba mina kollegor, min tidning, vi kommer behöva lägga ner resurser på det här

Inas Hamdan.

som inte är detsamma som om jag bevakar en lika demokratiskt viktig fråga men som inte kommer med samma backlash. Jag tycker det är fruktansvärt att jag gör så. Att jag nedprioriterar en fråga som kanske är mellanintressant, och väljer att inte rapportera om den för att jag vet att frågan är så infekterad. Jag tycker inte vi ska böja oss för det, jag ska också kunna skriva om sånt. Men jag vågar inte.

– Det var ju där vi absolut inte ville hamna, säger Camilla Sylvan, redaktionschef på Sydsvenskan.

Hon berättar att Sydsvenskan som helhet varit hårt ansatt med hot och hat, både från proisraeler och propalestinier, i samband med rapporteringen om konflikten mellan Israel och Hamas och demonstrationerna i Malmö.

– Men drevet mot Inas har varit det allra jobbigaste. Jag har varit med om drev mot journalister tidigare som också varit allvarliga hot, men det här slutar liksom inte. Det har varit helt fruktansvärt och otroligt jobbigt att man som chef och arbetsledare inte kan göra någonting. Vi har känt oss så maktlösa.

Camilla Sylvan berättar att de ofta frågat Inas om hon verkligen vill fortsätta skriva om de här

frågorna. Svaret har alltid varit: “Om jag inte får skriva om de här frågorna vill jag inte fortsätta vara journalist”.

– De som ger sig på Inas tycker att hon sviker sitt folk. När Inas har skrivit tillsammans med andra reportrar på Sydsvenskan, exempelvis granskningen av Palestinarörelsen, så är det inte de vita medelåldersmännen som får några hatmejl. De ger sig på en ung kvinna och ingen annan, och det är väldigt riktat mot att de känner att hon borde stå på andra sidan. Vilket är helt bisarrt.

Även Sydsvenskan som helhet har blivit mer försiktiga med vad de publicerar om Palestinarörelsen och Israel-Hamas-konflikten.

– Det beror nog på den här konfliktens karaktär, man väger allt på guldväg. Det handlar om att vi gör färre artiklar för att det vi gör ska få större genomslag, men det handlar också kanske lite om att vi självsencurerar oss och tänker att det är bättre att vi inte skriver så många artiklar om det här, säger Camilla Sylan. ■

Camilla Sylan.

Inas Hamdan & Camilla Sylan

Intervjuade: 4 april 2025

Titlar: Inas Hamdan är reporter på Sydsvenskan, Camilla Sylan är redaktionschef på Sydsvenskan.

Deltagande i Forum för demokratisk kommunikation: Höll en gemensam presentation om hot och hat på konferensen i Stockholm i november 2024. Inas Hamdan deltog även i ett scensamtal under Bokmässan.

Sammanfattning:

- Med hjälp av AI kunde Inas Hamdan visa hur Al Jazeera Arabic förde ett tydligt narrativ mot Sverige och spelade en betydande roll i LVU-kampanjen.
- I samband med rapporteringen om konflikten mellan Israel och Hamas, och granskningar av den propalestinska rörelsen, har Inas Hamdan fått utstå mycket hot och hat, framförallt från personer som tycker att hon med sitt arabiska ursprung sviker sitt folk med sin journalistik.
- Hoten och haten har lett till att Inas Hamdan idkar viss självensur, även Sydsvenskans redaktion som helhet har blivit mer eftertänksamma i publiceringar kring ämnet.

Digitala kränkningar leder till självcensur

Oscar Björkenfeldt disputerade 2024 med en avhandling i rättssociologi vid Lunds universitet om digitala påtryckningar på journalister. Han har undersökt hur påtryckningarna ser ut, hur de påverkar journalister och hur problemet hanteras rättsligt och på journalisternas arbetsplatser.

– Det jag kom fram till var att många journalister självcensurerar.

Bakgrunden till studien var att Oscar Björkenfeldt, tillsammans med sin handledare professor Måns Svensson, observerat en yttrandefrihetsparadox i samhället. Traditionellt pratar man om censur som att den kommer uppifrån, att en stat eller styre censurerar vad vanliga medborgare får säga och uttrycka. Men idag, i framförallt västerländska demokratier, finns en annan typ av censur som kommer underifrån – och som bedrivs av vanliga medborgare.

Det handlar om påtryckningar online, mot beslutsfattare och personer med yrken som på olika sätt påverkar andra människors liv, inte minst journalister.

Påtryckningarna, som till exempel kan vara i form av kränkningar som “du är ful”, “du är äcklig”, “du är dålig på ditt jobb”, är inte slumpmässiga. De är starkt kopplade till en typ av populistisk anti press-retorik som går ut på att man vill misskreditera professionella medier genom personliga attacker.

– Hur ska man komma åt det problemet? Det var med den öppna frågan jag gick in i forskningsprojektet. Det finns ju en risk med strikta lagar, om man begränsar vad folk får skriva till exempelvis journalister så kan det i sin tur begränsa yttrandefriheten, säger Oscar Björkenfeldt.

Hans studie bygger på en större enkätundersökning med svenska journalister, en innehållsanalys – som gjordes med hjälp av en AI-modell – av vad folk skriver till journalister på Twitter (nu X) samt en intervjustudie med personer med arbetsgivaransvar inom professionen på såväl nationella som lokala redaktioner.

– Det jag kom fram till var att många journalister självcensureras. Det betyder att den här typen av censur underifrån verkligen fungerar. Den är väldigt effektiv.

Studien visar också att de här påtryckningarna ofta faller utanför straffrätten.

– Det som skrivs till journalister och upplevs som obehagligt är ofta just det – obehagligt, men sällan olagligt. Det innebär att många journalister långsamt nöts ner, utan att ha något skyddsnät att falla tillbaka på. Rättsväsendet kan sällan ingripa, eftersom det ligger utanför deras ansvarsområde. Då återstår frågan: vem tar ansvar för att skydda dem?

Oscar Björkenfeldts slutsats är att frågan till största del är ett arbetsmiljöansvar, ett ansvar som arbetsgivare enligt studien inte tar i tillräckligt stor utsträckning.

– De är jätteduktiga på att det ska finnas bra fysiska skydd. Redaktionerna har vakter när man går in, man får en hjälm och en sköld när man går ut på en demonstration. Men den här typen av mental påfrestning har man helt blundat inför.

Enligt Oscar Björkenfeldt beror det mycket på att det inom branschen finns vissa typer av normer och kulturella föreställningar om hur man ska bete sig, där det inte passar in att visa att man blir illa berörd av kränkningar.

– En tuff journalist är inte sårbar, en tuff journalist påverkas inte. Och en tuff journalist är en bra journalist, beskriver Oscar Björkenfeldt branschens mentalitet.

– Det är en arbetsplatskultur där det inte är normaliserat att gå och säga ‘ursäkta men jag mår inte bra av att kallas hora, skata och äcklig i tre dygn i sträck’. På de flesta arbetsplatserna hade det inte varit okej.

I längden leder det till att de som inte har styrkan att stå emot inte får något stöd, de självcensurerar sig själva mycket mer och det finns en stor risk att de i längden lämnar yrket.

De här normerna på redaktionerna, att man ska vara tuff, producerar i förlängningen en viss typ av journalist.

– De som mår dåligt och känner att de inte klarar av att hantera det här på egen hand orkar ofta inte stanna i yrket särskilt länge, eller så skriver de om andra, mindre utsatta ämnen. Då har vi en grupp spydiga, tuffa journalister som skriver om viktiga samhällsfrågor, det blir inte en bra mångfald i kåren.

Att de tuffa journalisterna också är spydiga bygger på en annan del i Oscar Björkenfeldts forskning. Han kan nämligen visa att många som utsätts för digitala påtryckningar på X själva inte håller en särskilt trevlig ton.

– De använder ett språkbruk och en retorik som inte på samma sätt är lika uppenbart kränkande som det de får emot sig, men det är otrevligt. Lite översittande och raljant.

Ofta handlar det om profilerade och välkända journalister. Och det är också troligtvis de som också står ut med kränkningarna på ett bättre sätt. De andra, de helt vanliga, tenderar i större utsträckning att dra sig undan, förklarar Oscar Björkenfeldt.

Hur utbredd är det med digitala påtryckningar mot journalister?

– Ungefär 70 procent har utsatts för någon form av förolämpande kränkning. Ungefär 25-30 procent har utsatts för allvarligare hot. Kort och gott kan man säga att de flesta journalister har utsatts för någon form av näthat, digital påtryckning eller kränkning. Vad som också är intressant är att man påverkas även om man själv inte har blivit utsatt. Många är medvetna om riskerna, vad det kan kosta att skriva om ett visst ämne eller uttrycka en viss åsikt. Det leder till en annan typ av självensur där man väljer att avstå helt.

Vad är de största utmaningarna som du ser just nu, utifrån ditt perspektiv, med desinformation, påverkanskampanjer och hot och hat?

– Jag tror att en av de största utmaningarna är att hitta sätt att motverka detta som faktiskt fungerar. Straffrätten är utformad för att hantera fall där en person begår ett brott mot en annan – om jag till exempel begår ett brott mot dig, kan jag bli dömd och du få upprättelse. Men problematiken med påtryckningar, desinformation och hot och hat mot journalister är att även om det är en-

Oscar Björkenfeldt.

skilda personer som attackeras så handlar det om en bredare vilja att angripa demokratiska värden som yttrandefrihet, mediefrihet och informationsfrihet. Det riktas mot personer men intentionen är egentligen inte riktad direkt mot dem, utan det är ett kränkande av de här värdena. Rättsväsendet, framförallt straffrätten, är inte konstruerat för att bemöta problemet fullt ut. Därför krävs andra sätt att stärka både individer och institutioner mot den här typen av systemhotande påverkansförsök.

– En viktig del i att bygga motståndskraft är att flytta fokus från individens ansvar till ett mer systematiskt arbete inom professionen. Redaktioner och medieorganisationer behöver ta ett tydligare ansvar för att förebygga och hantera trakasserier och hot, bland annat genom att skapa fungerande stödstrukturer och rutiner. Samtidigt behövs bredare utbildningsinsatser om varför mediefrihet är grundläggande, och hur man kan förstå och påverka sina digitala miljöer – till exempel genom att justera algoritmiska flöden så att man exponeras för fler perspektiv och så att professionell journalistik inte smutskastas. Normerna online behöver också förändras. Studier visar att kollektiv moderering – där användare markerar att vissa beteenden inte är acceptabla – kan vara mycket

effektivt. Påtryckningar dör ofta snabbt ut när någon säger ifrån. Om det får sociala konsekvenser att bete sig illa, minskar risken att det sker. Och

det måste börja tidigt – unga behöver utbildas i att livet på nätet inte är frikopplat från verkligheten, utan en del av det samhälle vi alla delar. ■

Oscar Björkenfeldt

Intervjuad: 4 april 2025

Titel: Postdoktor vid Institutionen för sociologi och arbetsvetenskap, Göteborgs universitet. Disputerade 2024 i rättsociologi vid Lunds universitet.

Deltagande i Forum för demokratisk kommunikation: Presenterade resultat från sin avhandling på konferensen i Stockholm i november 2024.

Sammanfattning: Oscar Björkenfeldt har forskat på digitala påtryckningar mot journalister. Hans studier visar bland annat att:

- Majoriteten av alla journalister någon gång har utsatts för en förolämpande kränkning.
- Påtryckningarna är starkt kopplade till en populistisk anti-pressretorik.
- Påtryckningarna leder till att många självcensurerar sig. Självcensuren kan även ske förebyggande bland journalister som inte utsatts men som vet om risken för kränkande påtryckningar.
- Rättsväsendet har begränsad möjlighet att komma åt problemet, därför bör arbetsgivarna ta ett större ansvar.

“Vi behöver varandra för att stå rustade”

Josefin Ziegler, nyhetschef SVT nyheter söder, varför är *Forum för demokratisk kommunikation* ett sammanhang för dig att delta i?

– För mig handlar deltagandet om att bygga på min kunskap, de frågor som berörs i forumet är högt på agendan i vår organisation. Vi utsätts för desinformation och påverkanskampanjer och pratar mycket om det, då hjälper det att få nya perspektiv. Det blir en intressant mix att koppla ihop forskning med journalistik och kommunikation, det finns många beröringspunkter där.

– Det är viktigt att prata om demokratifrågor med andra som jobbar med liknande. Vi har mycket att lära av varandra. Det var till exempel nyttigt att höra om Socialstyrelsen och LVU-kampanjen, hur en myndighet jobbar för att stötta sin personal och rusta sig inför den typen av påverkanskampanjer, desinformation och också hot och hat mot sina anställda. Det finns många likheter med sånt jag stöter på i mitt jobb.

Hur jobbar ni på SVT idag med frågor om desinformation, påverkanskampanjer och hot och hat?

– När det gäller hot och hat mot journalister har vi ett pågående arbete om hur vi kan stärka säkerheten för våra journalister på fältet. Nu fortsätter vi det arbetet genom att även rusta oss bättre för att kunna hantera hot och hat på nätet.

– Desinformation är också en ständigt pågåen-

Josefin Ziegler.

de fråga. Den behandlas både genom vår säkerhetsavdelning men också publicistiskt, vi har ju till exempel infört verifieringsdesken för att uppmärksamma publiken på desinformation.

Hur ser du praktiska nytta av *Forum för demokratisk kommunikation* framöver?

– Det är en arena som erbjuder tillfällen att stärka och rusta varandra. Det finns inga konkurrensmotsättningar utan vi kan kroka arm och dela erfarenheter, kunskap och fylla på depåerna. Det blir allt viktigare när demokratin utsätts för påfrestningar i omvärlden. Det är exempelvis lärorikt att få ta del av hur andra har identifierat påverkanskampanjer och hur de jobbar med att stärka sin personal. Det ger insikter och kunskap jag tar med mig till mitt jobb. ■

Enkät: Vad har du tagit med dig från Forum för demokratisk kommunikation?

Johan Taubert, VD, Tidningsutgivarna

” Det första jag kommer att tänka på är hur stärkande det varit att se det stora och breda engagemang som finns för frågor som rör vår demokrati och hur den ska förbli stark. Men jag minns också tillfällena då det varit tydligt att det finns mycket kvar att göra för mig och andra representanter för Sveriges redaktionella medier. Jag upplever att det finns kunskapsluckor om den fria journalistikens betydelse och roll i dessa frågor, men på sina håll också om techjättarnas oerhörda dominans – och om det faktum att företag, kommuner och offentlig förvaltning som kommunicerar på techjättarnas plattformar faktiskt finansierar techjättarna och bidrar till att stärka dem ytterligare.

Thérèse Amnéus, biträdande generalsekreterare, Svenska Unescorådet

” Det har varit mycket intressanta föredrag, där jag bland annat tagit med mig hur komplext arbetet med att motverka påverkanskampanjer är och hur dessa inte bara påverkar människors tilltro till institutioner och myndigheter men också innebär direkt fara och möjlig skada för de personer som används som exempel i de felaktiga narrativen. Det var intressant att ta del av hur man från myndighetshåll anpassat sitt arbetssätt för att nå olika målgrupper – vad gäller språk, kanaler och samarbete med olika aktörer, liksom förtroendeskapande insatser.

Mette Hultgren, strateg, UR

” Världigt värdefullt att samlas och diskutera stora komplexa frågor kopplat till demokrati och de utmaningar vi står inför. Givande och inspirerande att ta del av kunskap från relevanta aktörer med olika perspektiv och inte minst väldigt spännande samtal i alla pauser.

Bengt Johansson, professor medie- och kommunikationsvetenskap, Göteborgs universitet

” Jag tycker det är ett väldigt viktigt forum för att lyfta dessa frågor. Inte bara kopplat till en samhällssektor eller yrkesgrupp utan genom att visa hur det demokratiska samtalet undermineras på många plan av hat, hot, trakasserier och självzensur. Många viktiga röster från olika fält möts och får möjlighet att utbyta erfarenheter och hitta styrka i varandra och vägar framåt.

Magnus Lundberg, jurist, TCO

Viktiga perspektiv på svåra frågor, och en insikt om att vi är många som arbetar på olika sätt för att förbättra och förstärka förutsättningarna för demokratin

Bokmässan 2024

Utöver aktiviteter riktade till *Forum för demokratisk kommunikations* primära målgrupper (beslutsfattare, forskare och journalister) ska arbetet med forumets frågeställningar även exponeras mot en bredare allmänhet. Därför medverkade forumet på Bokmässan 2024 som medarrangör för Yttrandefrihetstorget där man höll i fyra scensamtal på temat demokratins utmaningar. Forumet stod även värd för ett seminarium.

– Vår ambition var att ur olika aspekter spegla demokratins utmaningar i ett digitalt och globalt medielandskap. Jag tycker att vi på ett tillfredsställande sätt lyckades fånga några av vår samtids utmaningar. Samtalen handlade till exempel om vikten av uppmärksamhet när det gäller medvetna kampanjer utanför Sverige i syfte att skapa misstro i Sverige och att med det amerikanska exemplet visa på det ansvar som finns hos beslutsfattare i alla dess former att agera så att tilliten till de demokratiska institutionerna bibehålls, säger Robert Olsson som modererade samtalen på Yttrandefrihetstorget.

Samtliga programpunkter var välbesökta. På seminariet, som ingick i Bokmässans seminaireprogram, var lokalen fullsatt på över 300 personer.

– Att vi lyckades fånga så stor publik ska förstås också härledas till våra inbjudna gästers dokumenterade specialistkunskap som innebar hög kvalitet i det som uttrycktes från scenen.

Seminariet "Att skydda sig mot desinformation" till vänster, scensamtalet "Påverkansoperationer" till höger.

Seminarium

Valåret 2024: Att skydda sig mot desinformation

Fredag 27 september 2024

I seminariet, som leddes av **Thomas Mattsson**, senior advisor på Bonnier News, möttes **Mikael Tofvesson**, chef för den operativa avdelningen och ställföreträdande myndighetschef på Myndigheten för psykologiskt försvar, **Karin Olsson**, biträdande chefredaktör på Expressen och **Sara Övreby**, samhällspolitisk chef på Google. Temat var val, påverkansoperationer, techjättar och nyhetsmedier under ett supervalår som 2024 då desinformation försvårar människors möjlighet att fatta informerade beslut i demokratiska val.

Scensamtalen på Yttrandefrihetstorget

Yttrandefrihet och ny teknik

27 september 2024

Hur kan AI göra journalistisk nytta och därmed bidra till det demokratiska samtalet? Granskningsfunktion genom att kunna hantera stora datamängder? Att snabbt få utsagor framförda i direktsändning verifierade som sant eller falskt? Att genom datainspirerad journalistik snabbt få ut enkäter till stora definierade målgrupper? Att motverka korruption i offentliga uppdrag? Dessa frågor diskuterades av **Thomas Mattsson**, senior advisor Bonnier News, tidigare chefredaktör på Expressen, och **Agnes Stenbom**, chef för IN/LAB och förtroendefrågor på Schibsted Media samt grundare av branschnätverket Nordic AI Journalism. **Robert Olsson**, Medier & demokrati, ledde samtalet.

Påverkansoperationer

27 september 2024

Mikael Tovfesson, operativ chef Myndigheten för psykologiskt försvar och **Inas Hamdan**, journalist och författare som 2023 fick Stora Journalistpriset för sin granskning om hur AI Jazeera spred felaktiga uppgifter om den svenska socialtjänsten diskuterade hur de påverkansoperationer ser ut som riskerar att drabba den svenska öppenheten genom medvetna försök att styra opinionsyttringar vilket innebär att yttrandefriheten skadeskjuts. Samt vad som är syftet med att underminera den svenska demokratin. Samtalsledare var **Robert Olsson**, Medier & demokrati.

"Inas Hamdan visade på sitt professionella mod och klarsynta analys av vad det är som göder medvetna kampanjer mot Sverige. Samt hur det påverkar såväl uppfattningen om Sverige internationellt som hur desinformationen också får fotfäste inom vissa grupper i Sverige", sa Robert Olsson efter samtalet.

Verifiering av uppgifter

28 september 2024

Hur arbetar de svenska mediehusen för att verifiera det stora inflödet av text, bild och ljud så att inte falska uppgifter ges spridning i fria och oberoende medier som har hög trovärdighet i förhållande till sina nyhetskonsumenter? Public servicebolagen har ett uttalat ansvar för en korrekt rapportering och har ett riktat uppdrag i krissituationer. Detta diskuterades av **Helena Olsson**, programbeställare på SVT:s programledning och **Gabriel Byström**, stf vd och stabs- och säkerhetsansvarig på Sveriges Radio. **Robert Olsson**, Medier & demokrati, ledde samtalet.

Supervalåret 2024

28 september 2024

Stor oro för omfattande desinformationskampanjer, inte minst i det närliggande valet i USA. Vilka förväntningar kan vi ställa på ett juste och rättvist val? Och i Sverige har halva mandatperioden gått; hur stor är risken för otillbörlig påverkan av det kommande svenska valet? Dessa vid tidpunkten aktuella frågor diskuterade **Bengt Johansson**, professor Göteborgs universitet och **Sanna Torén Björling**, reporter på Dagens Nyheter och tidigare USA-korrespondent. Sanna, precis hemkommen från USA tyckte sig märka en fortsatt utveckling där förtroende för exempelvis den amerikanska valmyndigheten är sjunkande. I samtalet riktade Bengt sig till opinionsbildare, dit politiker hör, med en uppmaning att uppträda ansvarsfullt så den i dag höga tilliten till det svenska samhällets institutioner består. Samtalsledare var **Robert Olsson**, Medier & demokrati.

Referensgrupp

Under 2024 har en referensgrupp etablerats för *Forum för demokratisk kommunikation*. Gruppen består av består av:

- Oskar Björkenfeldt, Göteborgs universitet
- Helena Bornholm, Sveriges unga akademi
- Tove Carlén, Svenska journalistförbundet
- Linda Corsvall, Socialstyrelsen
- Stefan Eklund, Utgivarna
- Robert Olsson, Medier & demokrati
- Martin Holmberg, Medier & demokrati

Forum för demokratisk kommunikation 2025

2025 är andra året som Forum för demokratisk kommunikation bedriver verksamhet. Inriktningen är densamma som sedan starten:

- Att kontinuerligt samla representanter för forumets målgrupper – beslutsfattare, forskare och journalister – så att de kan dela kunskaper och praktiska erfarenheter. Syftet är dels att uppmärksamma risker, dels att sprida framgångsfaktorer för att utveckla målgruppernas förmåga att möta och hantera otillbörlig påverkan.
- Att bidra till ny forskning för att stärka samhällets kunskaper inom området.
- Att lyfta samhällsutmaningen med desinformation, påverkanskampanjer och hot och hat i publika sammanhang. Ytterst handlar frågorna om förutsättningarna för yttrandefriheten och demokratiskt utövande.

Hittills under 2025 har *Forum för demokratisk kommunikation* deltagit i det kulturpolitiska konventet Folk och kultur i Eskilstuna 5-8 februari. Då arrangerades [ett panelsamtal](#) på temat kultur som motståndskraft i krigets Ukraina. Vad kan vi i Sverige lära?

Forumet samlas minst två gånger under året just för att dela kunskaper och erfarenheter, den första av dessa träffar ägde rum den 14 maj på Lindholmens Science Parks kontor i Stockholm. Ett tema är att rikta fokus ett år framåt – mot valåret 2026. Hur kan målgrupperna i planering och praktisk handling ta med sig viktiga lärdomar från valrörelsen 2022? Även färsk forskning kring desinformation, otillbörlig påverkan och det offentliga samtalet bidrar med användbar input.

Apropå forskning är ambitionen att ytterligare koppla samman och skapa samverkan mellan forskare verksamma inom forumets område och tematik. I samverkan med Utgivarna – den samlande intresseorganisation för medieföretag i Sverige – kommer forumet att arrangera specifika träffar med redaktionella ledare för att sprida nya kunskaper och samtala om mediers utmaningar som måltavlor för desinformation och otillbörlig påverkan.

Folk och Kultur var första publika deltagandet under 2025. En motsvarighet i september blir Bokmässan i Göteborg, precis som under 2024 kommer forumet att arrangera ett seminarium och flera programpunkter. Därutöver planeras ett webinarium under andra halvåret.

– Hittills har vi fått väldigt positiv feedback kring hur deltagare i målgrupperna så generöst delat med sig av handfasta råd och kunskaper som kommer till nytta i vardagen. Det är en inriktning och målsättning som fortsätter vara ledstjärna; att forumet bidrar till nytta och praktisk förflyttning, säger Martin Holmberg, programansvarig för Medier & demokrati.

Tidigare rapporter från Medier & demokrati

Rapport 2024:2

Kan Lottakåren stärka lokal journalistik?

Publicerad den 17 december 2024

Rapport 2024:1

Definierar AI journalistikens framtid?

Publicerad den 25 oktober 2024

Rapport 2023:3

Så kan unga lockas av nyheter

Publicerad den 6 december 2023

Rapport 2023:2

Brist på innovationer i valbevakningen 2022

Publicerad den 7 september 2023

Rapport 2023:1

Lyckad kombination stärker demokratin

Publicerad den 15 maj 2023

Rapport 2022:3

Sällan användare av nyheter: delrapport 3

Publicerad den 14 december 2022

Rapport 2022:2

Sällan användare av nyheter: delrapport 2

Publicerad den 31 maj 2022

Rapport 2022:1

50 mediechefer om AI och automatisering

Publicerad 8 februari 2022

Rapport 2021:3

Lokalredaktör 2.0

Publicerad den 15 december 2021

Rapport 2021:2

Sällan användare av nyheter: delrapport 1

Publicerad den 4 maj 2021

Rapport 2021:1

Den lokala journalistikens återkomst

Publicerad den 9 februari 2021

Rapport 2020:3

Konstruktiv journalistik – lägesrapport om en omstridd rörelse

Publicerad 30 september 2020

Rapport 2020:2

AI, journalistiken och medieaffären

Publicerad 16 juni 2020

Rapport 2020:1

Beta Borås accelererar BT:s digitala resa

Publicerad 10 mars 2020

Rapport 2019:4

AI och journalistiken

Publicerad 17 december 2019

Rapport 2019:3

Nyhetsmedierna och publiken

Publicerad 19 november 2019

Rapport 2019:2

Medierna och lokalvalen 2018

Publicerad 20 maj 2019

Rapport 2019:1

Facebook-kartan vässade SVT:s valbevakning

Publicerad 19 mars 2019

Rapport 2018:6

Folkbildning och lekfullhet lockar 25-35-åringar

Publicerad 12 december 2018

Rapport 2018:5

Kreativa berättargrepp förnyade valbevakningen

Publicerad 16 oktober 2018

Rapport 2018:4

Från gratis till betal innehåll

Publicerad 4 september 2018

Rapport 2018:3

Interaktiv innovation imponerar

Publicerad 19 juni 2018

Rapport 2018:2

Växla ned i print – flipp eller flopp?

Publicerad 24 april 2018

Rapport 2018:1

Facebook nu jämsides med norska lokalmedier

Publicerad 26 mars 2018

Rapport 2017:1

300 procent upp för prisat journalistiskt integrationsprojekt

Publicerad 21 december 2017

Kontakter

Medier & demokrati, Lindholmen Science Park

Frida Dam Bergstedt

Rapportförfattare

frida.bergstedt@lindholmen.se

Martin Holmberg

Programansvarig

martin.holmberg@lindholmen.se

Robert Olsson

Styrgruppsordförande

robert.olsson@lindholmen.se

MEDIER&DEMOKRATI

Medier & demokrati leds av Lindholmen Science Park och basfinansieras av Västra Götalandsregionen och Hamrin Foundation. Satsningen stöds också av bland andra Sveriges kommersiella medier inom Tidningsutgivarna (TU), public servicebolagen Sveriges Television och Sveriges Radio, Sveriges ledande medieakademier som Göteborgs universitet, Jönköping University, Karlstads universitet, Linnéuniversitetet, Mittuniversitetet och Södertörns högskola. Därtill av internationella aktörer som Nordicom och den globala branschorganisationen WAN-IFRA.